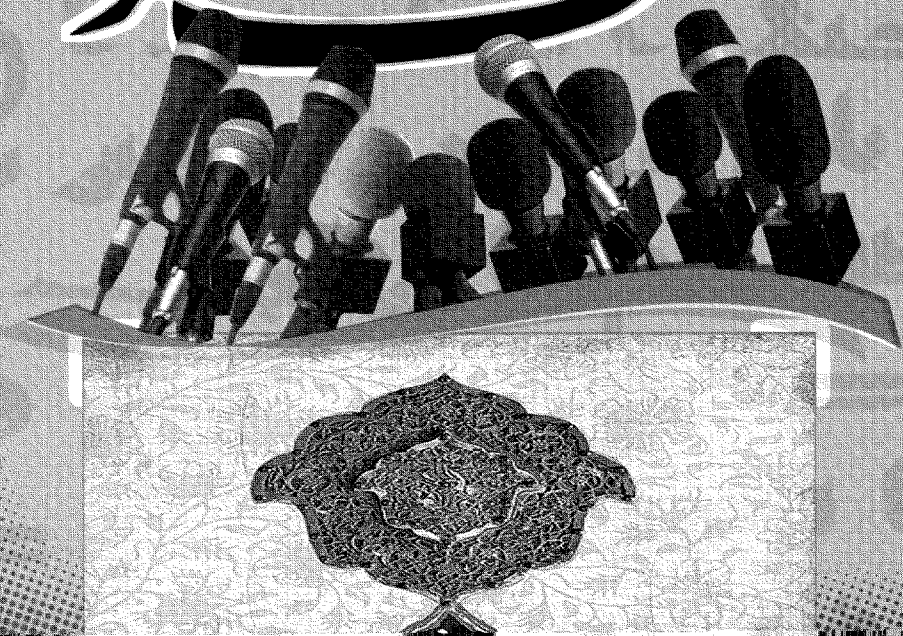

کفر کی

نخستین گفت و گوی صمیمانه میقات حج

با نماینده محترم ولی فقیه در امور حج و زیارت

۱. میقات حج: با سپاس از حضرت عالی که فرصتی در اختیار فضلنامه «میقات حج» قرار دادید تا از نظرات شما در باره حج و مسائل مربوط به آن، استفاده کنیم.

لطفاً بفرمایید تاکنون چند سفر و در چه سال‌هایی به حج مشرف شده‌اید؟

پاسخ: به لطف پروردگار و عنایات پیامبر ﷺ و اهل بیت گرامی‌اش از سال ۵۹ تا کنون، جز چهار سال که سه سال آن به دلیل تعطیلی حج بر اثر حادثه جمعه خونین مکه و یک سال هم به دلایل شخصی توفیق تشرّف نیافته‌ام، بقیه این سال‌ها را مشرف شده‌ام.

در سال‌های پیش از رحلت حضرت امام خمینی علیه السلام در بعثه امام و از سال ۶۸ به بعد در بعثه مقام معظم رهبری - مدّ ظله - مسؤولیت داشته‌ام.

۲. میقات حج : از آنجا که سفر حج خاطرات شیرین و گفتنی زیاد دارد، حضرت عالی هم به یقین خاطراتی از سفرهای حج دارید؟ در صورت امکان و حضور ذهن، به برخی از آن‌ها اشاره فرمایید:

پاسخ: نخستین سفر بنده سال ۵۹ بود که آن زمان به امارات برای سخنرانی دعوت شده بودم، میزبانم که از آنجا کاروان به حج می‌برد، از من خواست تا به عنوان همراه او به حج مشرف شوم. از امارات به ایران آمدم تا خانواده را همراه ببرم که مصادف شد با آغاز جنگ تحمیلی و پروازهای هوایی تعطیل شد. ناگزیر شدیم که به بندر عباس رفته و از آنجا با لنج به دبی برویم. در میان راه نیز گرفتار طوفان شدیم و طوفان به حدی شدید بود که از زنده ماندن خود قطع امید کردیم. موج آب لنج را به این سو و آن سو می‌کشاند و آب به درون آن می‌ریخت لیکن خداوند لطف کرد و ناخدا با تجربه‌ای که داشت در کنار جزیره‌ای پهلو گرفت و پس از ۱۶ ساعت معطلی، با آرام شدن دریا، به راه خود ادامه داد و از دبی عازم حج شدیم.

در آن سال، از ایران تعداد کمی زائر موفق به این سفر شدند. مدینه الحجاج در جده بود. ساختمان‌های آن قدیمی و دارای تخت‌های دو طبقه و تشک‌های ابری بود و حتی امکانات لوازم بهداشتی نداشت. آن سالها از فرودگاه کنونی جده خبری نبود. با وجود گرمای شدید، از وسائل خنک کننده، تنها پنکه وجود داشت. بسیاری از حاجیان با ماشین‌های باری جابه‌جا می‌شدند و در عرفات و مشعر و منا آب لوله‌کشی نبود. دبه‌هایی از آب بود و در کنار آنها تعدادی آفتابه! در آن سفر هنوز مسیر جُحَافه آسفالت نبود و راننده‌ها چند ساعتی راه را گم کرد! وقتی هم که رسیدیم، آب برای طهارت و وضو به سختی یافتیم.

به هر حال، وضعیت با امروز بسیار متفاوت بود. در آن سال‌ها، یکی دو بار آتش‌سوزی در منا رخ داد که در مواردی، منجر به فوت افراد گردید. به این مطالب از آن جهت اشاره کردم که خوانندگان عزیز بدانند حتی در سال‌های نخست پیروزی انقلاب در ایران، حج‌گزاری وضعیت سختی داشت! و اینکه در برخی تحلیل‌ها آمده است: پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، تأثیر زیادی در عمران و آبادی کشورهای منطقه و ایجاد تحرک برای رسیدگی بیشتر به امور مردم داشت، تحلیل صحیح و درستی است و از سال ۱۳۶۰ش. بود که آرام آرام تغییرات در حج آغاز و به وضعیت امروز منتهی شد.

گرچه طبق آنچه که در سفرنامه‌های قدیم آمده، پیش از ما، وضعیت به مراتب سخت‌تر و دشوارتر بوده است.

۲. میقات حج: در برخی مصاحبه‌ها، سخنرانی‌ها و همایش‌ها، از تغییر در ساختار بعثه مقام معظم رهبری خبر داده‌اید، این تصمیم با چه هدفی بوده و تا کنون چه نتایجی در بر داشته است؟ آیا از آثار مثبت این تلفیق چیزی عیان و آشکار شده است؟

پاسخ: در گذشته کسانی که در بعثه مسؤلیت داشته‌اند، با توجه به شرایط و ویژگی‌های زمان خود، زحمت‌های زیادی را متقبل شده و اقدامات شایسته‌ای انجام داده‌اند، لیکن از سال ۱۳۷۰ ش. که حضرت آیت الله ری شهری مسؤلیت نمایندگی ولی فقیه و سرپرست حجاج را به عهده گرفتند، با روحیه تشکیلاتی و پشتکار و آینده‌نگری که داشتند، حقیقتاً اقدامات بسیار خوب و شایسته‌ای را پایه‌گذاری کرده و انجام دادند که امروز ما شاهد نتایج آن هستیم و از برکات آنها بهره می‌بریم. پس از انتصاب اینجانب به این سمت و افتخار نمایندگی مقام معظم رهبری و سرپرستی حجاج، با توجه به تجربیات گذشته‌ام، احساس کردم که بازنگری در ساختار و تشکیلات ضروری است و لازم است برای متمرکز ساختن امور و کوچک‌سازی بعثه، سریعتر اقدام شود. از این رو، جمعی از افراد خبره و با سابقه در امر مدیریت و ساختار نویسی به بعثه دعوت شدند و آنان نیز پس از آشنایی با اهداف و نقطه نظرهای اینجانب، کار را آغاز کردند که خوشبختانه نتیجه آن ادغام برخی معاونت‌ها و کاهش برخی مدیریت‌ها بود؛ یعنی دو معاونت «آموزش و پژوهش» و «امور روحانیون» به دلیل نزدیکی با یکدیگر، به «معاونت فرهنگی» و نیز «معاونت نظارت و بازرسی و ارزشیابی» و «معاونت اجرایی» به «معاونت توسعه مدیریت و منابع» تغییر یافتند.

مدیریت اهل سنت نیز در زیر مجموعه معاونت فرهنگی قرار گرفت و هم‌اکنون با گذشت چند ماه، آثار و برکات آن ظاهر گردیده و توانسته است به چابک‌سازی تشکیلات و انسجام بخشی بیشتر به برنامه‌ها، حذف موازی کاری و یا دوباره کاری‌ها کمک کند.

البته ممکن است تغییر ساختار، در عمل موجب پدید آمدن مشکلاتی شود که آن را نیز در خلال برنامه‌ها می‌توان شناخت و برای حل آن اقدام کرد.

یکی از برکات تغییر ساختار، کاستن حدود یکصد و سه نفر از نیروهای بعثه در موسم حج سال گذشته (۱۳۸۹) بود که این گام بزرگی در دادن فرصت به مردم و کاستن از نیروهای ستادی است.

جالب این است بدانیم که این اقدام نه تنها از فعالیت‌های موفق بعثه نکاست، بلکه به طور طبیعی در دستیابی به موفقیت‌ها نیز ما را یاری داد.

۴. میقات حج: حج سال ۸۹ که نخستین سال مسؤلیت حضرت عالی در نهاد نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت بود، چه ویژگی‌هایی داشت و چه تحول قابل توجهی نسبت به سال‌های پیش از آن، روی داد؟

پاسخ: بحمد الله مراسم حج تمتع سال ۸۹ ش. - ۱۴۳۱ ق. با شکوهی کم نظیر و در نهایت انسجام و همدلی و هماهنگی خدمتگزاران مردم در بعثه مقام معظم رهبری برگزار گردید و تمامی همکاران در فضایی آکنده از روح معنویت و عبودیت به حج پرداختند. بخشی از اقدامات صورت گرفته در حج سال جاری عبارت است از:

۱. طراحی و اجرای برنامه‌های متنوع آموزشی، فرهنگی و معرفتی در کاروان‌ها، به منظور استفاده از فرصت‌ها و تعمیق فضای معنوی و الهی حج،

۲. تعامل و ارتباط پیوسته با کاروان‌ها و زائران ایرانی و نیز ایرانیان خارج کشور،

۳. برگزاری برنامه‌های فرهنگی، مذهبی و سیاسی، با حضور گسترده مردم در مدینه و مکه و در عرفات و منا،

۴. برگزاری همایش‌های متنوع داخلی و خارجی و انتخاب موضوع‌های مهم و کاربردی در عرصه‌های گوناگون،

۵. ارتباط قوی و صمیمانه و دیدارهای دوستانه با بعثه‌های مراجع معظم تقلید و بهره‌گیری از نظرات و دیدگاه‌های ارزشمند آنان در امور مختلف،

۶. دیدار با مسؤولان و رؤسای بعثه‌های کشورهای مختلف و سازمان‌ها و نهادهای بین المللی و برخی از مسؤولان کشور میزبان،

۷. دیدار با زائران در محل استقرار آن‌ها و ارتباط مستقیم با آنان جهت دریافت نظرها و

دیدگاه‌های آن‌ها،

۸. اجرای امور با ساختار جدید طراحی شده برای موسم و مطالعه جهت بهبود فرآیندها و رفع کاستی‌ها، جهت تداوم و عمل به شعار همت مضاعف و کار مضاعف،

۹. نظارت و بازرسی مداوم از کار کرد و عملکرد بخش‌های مختلف بعثه و سازمان جهت اصلاح روندها، بررسی مشکلات، رسیدگی به شکایات و کنترل و ترمیم فرآیندهای اصلی حج،

۱۰. بررسی راهبردی مسائل بنیادین و چالش‌های موجود در عرصه‌های معرفتی، اعتقادی و سیاسی حج و ارائه استراتژی‌ها و راه کارهایی برای مدیریت این مسائل،

۱۱. مطالعه بررسی و تحلیل وضعیت موجود فرآیند کلان حج و برنامه‌ریزی برای ارائه الگوی مطلوب حج،

۱۲. تهیه، تولید و نشر محصولات فرهنگی و دینی مرتبط با این فریضه بزرگ الهی.

در این قسمت برای پرهیز از طولانی شدن گفتگو، به همین مقدار بسنده می‌کنم و برخی توضیحات مرتبط با این بخش را در پاسخ به سؤال‌های دیگر شما بیان خواهم کرد.

۵. میقات حج: بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، به ویژه در دورانی که آیت الله محمدی ری شهری امیر الحاج بودند و حضرت عالی نیز از مدیران برجسته نهاد نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت بودید، کارهای بسیار ارزنده‌ای در زمینه‌های مختلف حج انجام گرفت؛ مانند انتخاب روحانیون اصلح و شایسته، مدیران کارآمد و ارزشی، تدوین کتب و انتشار مجلات، کارهای آموزشی و ارائه مسائل مربوط به حج از طریق صدا و سیما و حتی در زمینه‌های اجرایی، موفقیت‌های چشمگیری به دست آمده است. اکنون بفرمایید وضعیت موجود با نگاه آرمانی شما چه میزان فاصله دارد و برای کم کردن این فاصله چه تدابیری اندیشیده‌اید؟

پاسخ: در دوره گذشته، ارتباط بنده با آیت الله ری شهری، ارتباطی صمیمی و بسیار نزدیک بود و ایشان نیز به دلیل محبت و حسن اعتمادی که به اینجانب داشتند، بسیاری از طرح‌ها و پیشنهادهای و نظرات اینجانب را تأیید نموده و با مساعدت و پیگیری، بنده را در تحقق آن‌ها یاری می‌دادند. در این دوره بیست ساله، بنده با تمام توان، تلاش می‌کردم تا جایگاه حج ارتقا یابد و مردم از برکات آن بیشتر بهره‌مند شوند؛ چرا که نگاه بنده به حج و سفرهای زیارتی، آن است که اگر ما از این ظرفیت به خوبی بهره بگیریم، می‌توانیم بسیاری از معضلات فرهنگی جامعه را حل کنیم. هم‌اکنون ما حدود نهمصد هزار (۹۰۰۰۰۰) نفر زائر حج و عمره داریم و حدود یک میلیون و پانصد هزار نفر (۱۵۰۰۰۰۰) زائر عتبات عالیات و حدود هفتصد هزار نفر (۷۰۰۰۰۰) زائر سوریه، که به طور متوسط حدود سه میلیون نفر در سال و این غیر از ظرفیت زیارت حضرت رضا علیه السلام و امام زادگان واجب‌التعظیم در داخل کشور است. ما اگر همان ظرفیت حدود سه میلیون نفر را با میانگین ۴ نفر از فرزندان و نزدیکان آنها در نظر بگیریم، به این نتیجه می‌رسیم که چیزی حدود دوازده میلیون نفر در سال، تحت تأثیر معنویت این سفرها هستند. اهمیت موضوع در این است که حاجی از چند ماه پیش از حج با جلسات آموزشی درگیر است و حدود یکماه نیز در حج شبانه‌روز با این سفر مأنوس است. اگر ما از این ظرفیت درست بهره‌برداری کنیم، آن تحول روحی و اخلاقی اتفاق خواهد افتاد.

از سوی دیگر، آداب این سفر؛ مانند حلالیت طلبی، تذکیر مال و... به گونه‌ای است که اگر همه ساله یک تا سه میلیون نفر پیش از سفرهای زیارتی، حلالیت طلبی نموده و اختلافات و مشکلات خود با دیگران را حل کنند و یا مال شبهه‌ناک را از اموال خود جدا سازند، بسیاری از گرفتاری‌های مالی،

اخلاقی و خانوادگی حل خواهد شد.

بنابراین، باید با چنین نگاهی به این سفرها نگرست و از ظرفیت آن‌ها برای بهبود وضعیت معنوی در جامعه بهره برد.

امروزه، وظیفه ما این است که زمینه‌ساز چنین تغییر و تحوّل باشیم و روشن است که راه رسیدن به چنین هدفی، ارتقای سطح فکری و معنوی زائران است؛ حال با انتشار کتب و نشریات باشد یا اطلاع‌رسانی به موقع با بهره‌گیری از هنر و رسانه‌ها و مانند آن.

پس باید ابتدا سطح آگاهی زائر را با بهره‌گیری از هنر، رسانه و... رشد و افزایش داد و سپس روحانیونی را گزینش کرد که از تمامی علوم و فنون بهره‌مندند و می‌توانند تأثیرگذار باشند.

بدیهی است، گزینش روحانیون لایق و توانمند و مدیران آگاه و پرتوان از وظایف ما است که باید برای آن برنامه ریزی کنیم و در چند سال گذشته تلاش ما بر این بوده تا خودمان را به این هدف نزدیک کنیم و تولید کتاب، لوح فشرده (CD)، نوار و دیگر محصولات آموزشی، همه در این راستا بوده است. حال، علی‌رغم همه کارهای انجام گرفته، باز هم احساس می‌کنیم در آغاز راهیم و باید با بهره‌گیری از همه امکانات، برای گسترش فرهنگ حج و تعمیق باورهای دینی در جامعه تلاش کنیم و این کار بک شبه صورت نخواهد گرفت. هم‌اکنون در تلاش هستیم تا خود را به این هدف نزدیک کنیم.

۶. میقات حج: در سال جاری، اعزام زائران سال خورده افزایش چشم‌گیری داشت، گرچه این تصمیم قابل تقدیر و موجب شادمانی این دسته از زائران شد، اما طبیعی است که سختی‌هایی هم با خود به همراه داشت؛ به ویژه برای روحانیون و معین‌ها و نیز مدیران کاروان‌ها، آیا با توجه به وجود مشکلات، در سال‌های آتی نیز به سال‌خوردگان اولویت داده خواهد شد؟

پاسخ: حج سال گذشته، به چند دلیل بسیار حساس بود:

از یک سو به دلیل مشکلاتی که در سال قبل از آن وجود داشت و آن، شیوع بیماری آنفلوآنزای نوع A بود که تعداد قابل توجهی از زائران مسن نتوانستند به حج مشرف شوند و این تعداد به زائران حج ۸۹ افزوده شدند و این، برای ما نگران‌کننده بود!
از سوی دیگر نقل ترددی برای اولین بار اجرا می‌شد. طبیعی است، اجرای طرح ترددی، به

صورت آزمایشی و برای اولین بار، بر نگرانی‌ها می‌افزود. تغییر ساختار بعثه و کاستن حدود ۱۲۰ نفر از نیروها، نگرانی دیگری را ایجاد کرده بود، لیکن به حول و قوه الهی و با تلاش خستگی ناپذیر همه نیروهای بعثه در سازمان حج و زیارت در سراسر کشور و توجه خاص حضرت حق به میهمانان خود، همه این نگرانی‌ها برطرف شد و ما در سال گذشته حج نسبتاً مطلوبی داشتیم و همه چیز به خوبی به پایان رسید من در همین جا لازم می‌دانم از ریاست محترم سازمان حج و زیارت آقای لیالی و همه همکارانشان، از معاونین محترم بعثه و همه همکاران؛ روحانیون، معین و معینه‌ها و مدیران و عوامل کاروان‌ها تشکر کنم که اگر تلاش این عزیزان نبود، ما به چنین موفقیت‌هایی دست پیدا نمی‌کردیم. لازم است به این نکته اشاره کنم که با تمامی تلاش‌های صورت گرفته، حج بدون مشکل نخواهد بود. این سفر همیشه همراه با سختی و دشواری است و مسائل پیش‌بینی نشده‌ای هم؛ مانند تأخیرهای هواپیما و مشکل بار زائران در پایان چه بسا ذائقه زائران را تلخ کرد که در جای خود باید به تجزیه و تحلیل آن پرداخته شود.

۷. میقات حج: از ویژگی‌هایی که در حج سال جاری وجود داشت، حضور هر روز حضرت عالی در میان کاروان‌ها و صرف ناهار به همراه زائران و در پایان نشستن پای صحبت آنان و شنیدن درد دل و مشکلاتشان بود، اگر از این نشست‌ها خاطرات و مطالب شنیدنی دارید، مشتاق شنیدن آن‌ها هستیم.

پاسخ: افتخار اینجانب این است که همیشه با مردم و در کنار مردم بوده‌ام و تلاش کرده‌ام هیچگاه با آنان فاصله نگیرم. در حج نیز کوشیده‌ام اینگونه عمل کنم. هر وقت فرصت پیدا می‌کردم،

به مناسبت‌های مختلف؛ گاهی برای حضور در جلسات انس و معرفت که توسط بعثه در هتل‌ها و ساختمان‌ها برگزار می‌شد، گاهی هنگام نهار و حضور در جمع زائران، گاهی در دیدار با جانبازان و خانواده‌های معظم شهیدان و به مناسبت‌های دیگر خدمت زائران عزیز می‌رسیدم، این دیدارها برای ما برکات فراوانی داشت؛ هم از نزدیک با مشکلات آشنا می‌شدیم، تا حدودی به میزان رضایت مردم دست می‌یافتیم و در بسیاری موارد نیز مهر و محبت مردم ما را شرمنده می‌کرد.

در کاروان جانبازان، همراه با ریاست محترم سازمان شاید نزدیک سه ساعت در کنار آنان ماندم و سخنانشان را شنیدم؛ این‌ها ولی نعمت ما هستند و ما وظیفه داریم در خدمت آنان باشیم. به‌رحال بنده خود را کوچکترین خدمتگزار زائران می‌دانم و حضور در کنار آنان و همراه آنان بودن را برای خود افتخار می‌شمارم.

۸. میقات حج: در حج سال جاری (۱۳۸۹) شاهد بودیم که مسؤول سازمان حج و زیارت سابق (آقای مصطفی قهرودی) و اسبق (آقای محمد حسین رضایی) در بعثه حضور داشتند، آیا دعوت و حضور آنان در این سفر، برای تقدیر از زحمات گذشته ایشان بود یا برای استفاده از تجربیاتشان و یا هر دو؟

پاسخ: بهره‌گیری از تجارب گذشته، یکی از وظایف ما است؛ تجربه‌کسانی که در سال‌های گذشته مسؤولیت داشته‌اند و در شرایط حاد و حساس مدیریت کرده‌اند، می‌تواند چراغ راهی برای ما و تصمیم‌گیری برای آینده باشد. بر همین اساس بنده سال گذشته از آقایان محمد حسین رضایی و مصطفی قهرودی که سالیان متمادی در حج مسؤولیت داشتند و آقای سلطانی شیرازی که از پیش کسوتان مدیریت کاروان‌های حج بوده و سوابق روشنی در این امر دارند و نیز آقایان دکتر اوتارخانی و دکتر منصوری که از اساتید و صاحب‌نظران در عرصه مدیریت هستند، خواستم تا به‌صورت یک گروه پنج نفره، در زمینه بررسی وضع موجود و ارائه راه کارهای ارتقای بهره‌وری حج، مطالعاتی داشته و راه حل ارائه کنند. این آقایان، هم قبل از حج و هم در طول موسم با مشورت با صاحب‌نظران، کار را به خوبی دنبال کردند و نتیجه تحقیقات خود را پس از حج به‌صورت یک مجموعه مفید و اثر بخش در اختیار گذاشتند که امید است به‌زودی بتوانیم از تحقیق انجام شده بهره کافی را ببریم و در رفع نقاط ضعف موجود از آن استفاده کنیم.

خود این اقدام برای بسیاری از عزیزان جاذبه داشت و از این که ما خدمات گذشته این مدیران را

نادیده نگرفته‌ایم، مکرر قدردانی و تشکر می‌کردند، باور بنده نیز این است که ما نباید کارهای مدیران قبلی را نادیده بگیریم. هر کسی در مدیریتش نقاط قوت و ضعفی دارد. نباید تنها به نقاط ضعف بنگریم. در قرآن کریم شما هیچگاه نمی‌بینید که پیامبری کار پیامبر پیش از خود را تخریب کند و زیر سؤال ببرد، بلکه هر پیامبری مکمل پیامبر پیش از خودش بود تا این که رسالت به پیامبر خاتم صلوات الله علیه رسید و دین کامل شد.

۹. میقات حج: شاهد بودیم که همایش‌های متعددی از سوی بعثه مقام معظم رهبری در حج سال ۸۹ - طبق معمول سال‌های گذشته - در مکه و مدینه برگزار گردید، به نظر حضرت عالی بازده و نتیجه اینگونه همایش‌ها چه میزان است و آیا تفاوتی نسبت به سال‌های پیش از آن داشت یا خیر؟

پاسخ: همچون سال‌های گذشته، همایش‌های متعددی در مدینه و مکه برگزار گردید. در بخش بین‌الملل برخی همایش‌های برگزار شده عبارت‌اند از:

۱. همایش منزلت زن با شعار «زن و احیای ارزش‌های اسلامی» که با حضور ۲۵۰ نفر از ۱۷ کشور در مدینه برگزار شد،

۲. همایش تقریب با شعار «تعامل مثبت میان پیروان مذاهب اسلامی» با حضور ۶۰۰ نفر از ۲۸ کشور جهان،

۳. همایش قدس با شعار «غزة رمز العزة» با حضور حدود ۶۵۰ نفر از ۳۰ کشور جهان،

۴. همایش اهل بیت علیهم‌السلام با شعار «نقش اهل بیت در بصیرت امت» با حضور حدود ۷۰۰ نفر از ۲۴ کشور جهان،

۵. همایش علما و مبلغان با شعار «نقش علما و مبلغان در همبستگی اسلامی» با حضور ۹۵۰ نفر از ۱۴ کشور جهان،

۶. همایش فرهیختگان با شعار «چالش‌ها و فرصت‌های جهان اسلام» با حضور ۹۰ نفر از ۱۳ کشور جهان،

۷. همایش ایرانیان خارج کشور.

در بخش داخلی نیز همایش‌های سراسری روحانیون و معینی‌های کاروان‌ها با حدود ۱۲۰۰ نفر، همایش‌های منطقه‌ای روحانیون، همایش‌های ویژه اهل سنت در مکه و مدینه برگزار شد که با استقبال گسترده روبه‌رو گردید و در همایش اهل سنت تمامی ظرفیت صندلی‌ها پر شد و عده‌ای روی زمین نشستند.

تصمیم ما بر این است که محتوای این همایش‌ها را غنی‌تر کنیم تا بتوانیم از فرصت حج چه در بُعد داخلی و چه در ابعاد بین‌المللی، بیشترین استفاده را ببریم.

۱۰. میقات حج: همه ساله شاهدیم که کتاب‌های زیادی در عربستان بر ضد تشیع و انقلاب اسلامی انتشار می‌یابد و این اقدامات و تلاش‌ها رو به گسترش بوده و هر سال بیش از سال پیش است، اکنون آیا حوزه نمایندگی ولی فقیه نیز برای مقابله با آن، برنامه ریزی‌هایی کرده است یا خیر و آیا بنا ندارد گام‌های بزرگتر و مؤثرتری بردارد؟

پاسخ: حج، کانون وحدت امت اسلامی است و با توجه به آیه شریفه قرآن ﴿لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ﴾ مسلمانان در حج باید به منافع خود دست یابند؛ به یقین، یکی از مهمترین منافع، ایجاد تشکل توحیدی و وحدت امت اسلامی است که از این طریق می‌توان شاهد عظمت اسلام و مسلمانان در سراسر جهان بود. متأسفانه برخی از عناصر افراطی با هزینه کردن بیت‌المال مسلمین و با بهره‌گیری از روش‌های غیر منطقی و با ایجاد ارباب و گسترش فضای تهمت و افتراء، سعی می‌کنند میان مسلمانان تفرقه ایجاد کنند و نتیجه این تفرقه نیز به بیان قرآن، ذلّت و زبونی است؛ ﴿وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ﴾.

میلیون‌ها جلد کتاب را به بیش از بیست زبان دنیا برگردانده و انتشار می‌دهند و آن را در موسم حج توزیع می‌کنند و این در حالی است که امت اسلامی به حج آمده، حق هیچگونه سخنرانی و توزیع کتاب و نشریه ندارند! این عمل، برخلاف منطبق قرآن است. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: ﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾ و در جای دیگر می‌فرماید: ﴿فَبَشِّرْ عِبَادَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ﴾. منطبق اسلام آن است که عالمان و فرهیختگان مسلمان، با بهره‌گیری از روش‌های علمی و دینی، با هم به گفتگو بنشینند و بهترین سخن و راه را برگزینند. مردم عادی که بهره‌ای از علوم دین ندارند، چگونه می‌توانند وارد بحث و گفتگو شوند و القای یک اندیشه، به صورت یکطرفه به دیگران، آن‌هم با دروغ و تحریف، چه مشکلی را

حل می کند؟!؟

بنابراین، چنین حرکتی کاملاً نا عادلانه و غیر منصفانه است! کمی روشن تر بگوییم: وقتی آن‌ها کتاب منتشر کرده و شیعه را متهم می کنند که قائل به تحریف قرآن است! این از گناهان کبیره است. قرآن کریم، در جای جای ایران اسلامی زینت بخش مساجد و خانه‌ها است. همین قرآن‌هایی که عربستان به حاجیان ما هدیه می کند، و حاجی آن قرآن را در کنار قرآن خود قرار می دهد، به راحتی می فهمد که آن دو، هیچ فرقی با هم ندارند و اتهام تحریف، دروغی بیش نیست. شبکه‌های تلویزیونی و رادیویی قرآن در کشور، از قاریان ایرانی مرتب قرآن پخش می کند، کدام آیه با آیات قرآن آن‌ها تفاوت دارد؟! آیا هزینه کردن بیت المال برای ترویج دروغ، خیانت به امت اسلامی نیست؟!؟

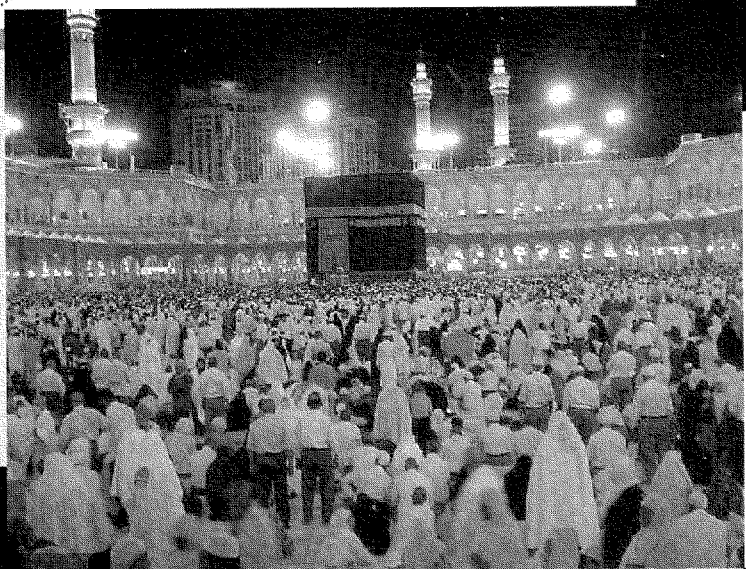
وقتی در بقیع به شیعیان گفته می شود که توسل شرک است و شما مشرک هستید! همه می فهمند که این دروغ است؛ چرا که ما امامان را وسیله برای نزدیکی به خدا می دانیم؛ همانگونه که در قرآن کریم آمده است: ﴿وَ اِنتَعُواْ اِلَيْهِ الْوَسِيْلَةَ﴾. و اگر کسی بخواهد پیامبر و ائمه را در مقابل خدا قرار دهد، شیعیان خود معتقدند که چنین کسی از جرگه توحید خارج است.

کاری که آن‌ها می کنند از نگاه دیگر نیز حرام است؛ مثلاً قرآن کریم می گوید: کسی که ادعای اسلام دارد به او نگوید مسلمان نیستی، در حالی که اینها هر کسی غیر از خود را مشرک و هر عقیده‌ای غیر عقیده خود را باطل می دانند؟!؟

در حالی که تعداد زیادی از کتاب‌های چاپ عربستان روایات مربوط به حضرت مهدی علیه السلام را نقل و چاپ کرده و علمای بزرگ اهل سنت بر آن صحه گذاشته‌اند. فرد بی سوادى که پول گرفته تا ترویج باطل کند و وجود امام زمان را زیر سؤال می برد، طبیعی است که او به دنبال بحث علمی نیست زیرا نه دارای سواد لازم است و نه توان بحث و مجادله را دارد. اگر کسی هم با آن‌ها وارد بحث شود بی درنگ دستگیرش نموده، به زندان می برند! کجای دنیا این روش را می پسندند؟ و کجای این حرکت و رفتار، اسلامی است؟

بنابراین، آنچه که در این کتاب‌ها ترویج می شود، خلاف حقیقت و بسیاری از آن‌ها دروغ و کذب است. گاهی انگشت روی برخی روایات ضعیف گذاشته، همان را سوژه‌ای برای تضعیف و کوبیدن شیعه قرار می دهند، در حالی که شیعه خود چنین روایاتی را قبول ندارد و این در حالی است که خود آن‌ها هم از این دست روایات ضعیف فراوان دارند!

در مواردی، شبهاتی را مطرح می کنند که علمای شیعه بارها پاسخ این شبهات را عالمانه و با برهان و دلیل داده‌اند. علامه امینی در «الغدیر»، سید شرف الدین در «المراجعات»، میرحامد حسین در «عتبات الأنوار» و بسیاری دیگر از اندیشمندان در این زمینه کتابها نوشته‌اند. حتی بسیاری از اهل سنت

بر ضد وهابی‌ها مطالبی نوشته
و انتشار داده‌اند.

بعثه مقام معظم
رهبری، تاکنون حدود
دویست جلد کتاب در رد
این افکار باطل منتشر کرده و
نیز موسوعه‌ای در رد شبهات
وهابیت در حال تدوین دارد
که به یاری خدا، به زبان روز

پاسخ شبهات آنان داده می‌شود.

لیکن نکته مهم آن است که بدانیم فرقه وهابیت در اغلب کشورهای اسلامی منفور است و مسلمانان آنان را گروهی تندرو و غیر منطقی می‌دانند و نظر درستی هم هست؛ زیرا افرادی که مواد انفجاری به خود بسته و عملیات انتحاری می‌کنند و زن و مرد و پیر و جوان را می‌کشند که نمونه‌اش در کشورهای عراق و پاکستان و دیگر مناطق اسلامی فراوان رخ داده، هرگز نمی‌توانند خود را مسلمان شمرده، ادعای اسلامیت کنند.

بنابراین، توطئه این افراد نباید شیعه و سنی را رو در روی هم قرار دهد. شیعه با اهل سنت در بسیاری اصول مشترک‌اند. جمهوری اسلامی ایران، همواره از مسلمانان در بوسنی، فلسطین، پاکستان و افغانستان حمایت کرده و این در حالی است که بسیاری از مردم این کشورها را اهل سنت تشکیل می‌دهند. مردم ما در ایران، با اهل سنت برادرانه زندگی کرده و هیچ مشکلی ندارند؛ پس باید مراقب باشیم دشمنان با طرح اینگونه مسائل، ما را به یک فتنه بزرگ که همان جنگ شیعه و سنی است وارد نکنند.

۱۱. میقات حج: پرسش بسیاری از مردم از مسؤولان حج، به ویژه حضرت عالی این است که آیا در آینده نزدیک ثبت نام عمومی حج تمتع انجام خواهد شد؟

پاسخ: در گذشته با باز گذاشتن ثبت نام حج، تعداد زیادی از مردم نام نوشته‌اند؛ به حدی که اکنون با سهمیه موجود، مردم حدود هفده سال در نوبت قرار گرفته‌اند. اگر بخواهیم ثبت نام حج را باز هم انجام دهیم، معنی اش این است که این نوبت بندی را به بیش از بیست سال و سی سال منتقل کنیم و این، کار درستی نیست، زیرا فرصت برنامه‌ریزی را از ما خواهد گرفت و هیچ مشکلی را هم حل نخواهد کرد. بنابراین، اکنون ناخواسته گرفتار چنین مشکل لاینحلی شده‌ایم. البته در عمره این مشکل در آینده نزدیک حل خواهد شد و هر دو سال یکبار قرعه کشی می‌شود و مردم تکلیف خود را می‌دانند.

بنده به یاد دارم در یکی از جلسات شورای هماهنگی، زمانی که مردم حدود پنج سال در نوبت بودند و قرار بر این شد که برای ثبت نام بعدی تصمیم‌گیری شود، من مخالف بودم، لیکن جلسه با اکثریت تصویب کرد و این کار صورت گرفت و ما امروز در مقابل عمل انجام شده قرار گرفته‌ایم.

۱۲. میقات حج: شاهدیم که سالیانه هزاران نفر از مردم کشورمان به مراسم عبادی - سیاسی حج، عمره، عتبات عالیات و سوریه مشرف می‌شوند و بعد از بازگشت از سفر، به استحباب ولیمه عمل می‌کنند اما متأسفانه گاهی این مراسم با تشریفات و هزینه‌های بالا، در سالن‌های مجلل و گرانقیمت و با غذاهای رنگین برگزار می‌شود و جای خالی فقرا و نیازمندان واقعی، در بیشتر ولیمه‌ها احساس می‌گردد، چقدر خوب است که از طریق صدا و سیما و نیز روحانیون کاروان‌ها فرهنگسازی شود که ذهن مردم به کارهای خداپسندانه‌تر؛ مانند کمک به فقرا معطوف شود و ذخیره‌ای برای آخرتشان گردد و از اسراف و حیف و میل جلوگیری شود که این گامی مهم در اصلاح الگوی مصرف است. آیا مسؤولان بعثه و سازمان حج در این مورد برنامه‌ای دارند؟

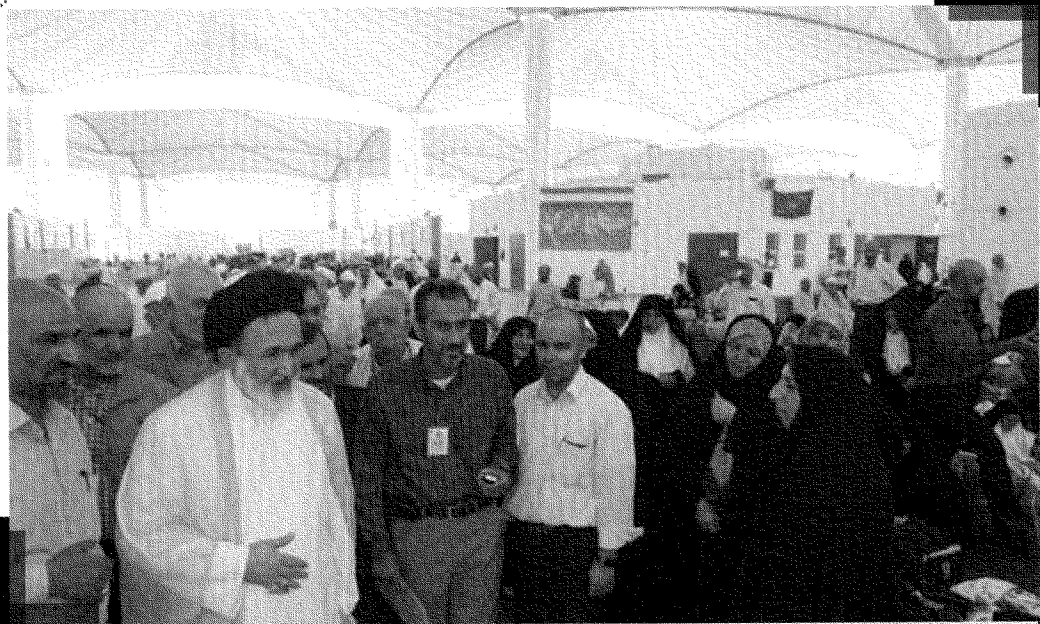
پاسخ: متأسفانه ما در امور دینی همیشه گرفتار افراط و تفریط هستیم، عده‌ای به زائران فشار می‌آورند که اصلاً سوغات نخرید و عده‌ای دیگر در خرید سوغات افراط کرده فرصت‌های معنوی خود را به خاطر خرید هدر می‌دهند. در بحث ولیمه هم همین‌طور است؛ عده‌ای می‌گویند ولیمه ندهید و گروهی در سالن‌های بزرگ و با غذاهای تشریفاتی مردم را به میهمانی دعوت می‌کنند و هزینه‌های سنگین هم می‌پردازند. باید توجه داشته باشیم که در فرهنگ اسلام آوردن سوغات مستحب است. از

ولیمه هم در آداب سفر حج به عنوان امری مستحب یاد شده است، لیکن سوغات باید رنگ و بوی سفر حج یا عتبات و مانند آن را داشته باشد. کسی که به عتبات می‌رود و مهر و تسبیح کربلا را برای دیگران سوغات می‌آورد، مردم را به یاد کربلا و حسین بن علی علیه السلام می‌اندازد، لیکن آن که به کربلا می‌رود و عروسک و اسباب بازی چینی می‌خرد، چه پیامی برای دیگران دارد؟ پس باید در این زمینه فرهنگ سازی کرد. چند سال پیش از میان زائران نظرسنجی کردیم که چرا مردم نسبت به خرید سوغات اهمیت زیادی نشان می‌دهند؟ پاسخ‌ها متفاوت بود؛ برخی گفته بودند بستگان ما، پیش از ما به حج رفته و برای ما سوغات آورده‌اند، پس ما هم باید جبران کنیم. برخی گفته بودند اگر ما سوغات نبریم ما را متهم به خسیس بودن می‌کنند. گروهی گفته بودند به عنوان تبرک می‌خریم و... طبیعی است هر یک از این توجیحات، پاسخ روشنی دارد، لیکن نمی‌شود این آداب و رسوم را یک شبه از بین برد. باید از صدا و سیما، خطبه‌های نماز جمعه، سخنرانان و از طریق کتاب و جزوه و جلسات آموزشی بهره بگیریم تا به تدریج کمتر خرید کردن، تبدیل به فرهنگ شود و به جای خریدهای مادی، مردم بپذیرند که حاجی در آنجا اگر به نیابت از آن‌ها طواف کند و نماز بخواند قطعاً برای آن‌ها سودمندتر است. البته هر کسی در یک فرصت کوتاه خرید مختصری هم انجام دهد و برای نزدیکان هدیه بیاورد.

از سوی دیگر، چون این سفرها معنوی و الهی است، نباید آن را با مسائل ضد ارزشی و چشم و هم چشمی‌ها آلوده کرد. به نظر می‌رسد با بهره‌گیری از روش‌های منطقی و اخلاقی می‌توان این مشکل را با مرور زمان به حداقل رساند.

۱۲. میقات حج: حضرت عالی می‌پذیرید که یکی از رویدادهای تلخ حج گذشته، مسأله تأخیر زیاد در پروازها بود که رنجش زائران محترم را در پی داشت و این سفر معنوی را با تمام شیرینی که دارد، در لحظات پایانی و هنگام بازگشت به کشور، به کام آنان تلخ کرد، بفرمایید که دلیل این بی‌برنامگی‌ها و تأخیرها چه بود و وعده رییس محترم سازمان حج و زیارت مبنی بر «پرداخت جریمه تأخیر»، عملی گردید یا خیر؟

پاسخ: مشکل تأخیر هواپیماها در حج دلایل مختلفی دارد؛ برخی از آن‌ها به مسأله تحریم و فرسودگی هواپیماها بر می‌گردد که گاهی یک قطعه خراب می‌شود، موتور آتش می‌گیرد و به ناچار تا تعویض و درست شود، زمان خواهد برد.

برخی به کنترل‌ها و رفتارهای کشور میزبان ارتباط پیدا می‌کند و در حقیقت به نوع مدیریت و سرویس دهی آن‌ها بر می‌گردد.

گاهی با بدی آب و هوا و بارش برف و باران ارتباط دارد و گاهی هم به سوء مدیریت‌ها بر می‌گردد؛ بنابراین، باید آن‌ها را متناسب با علل و عوامل خود تحلیل کرد و برای حل آنها اقدام نمود. سال گذشته دلیل دیگری هم به دلایل یاد شده افزوده شد و آن این بود که کشور میزبان، اجازه فرود به تعداد مورد نیاز از هواپیماها را به ایران نمی‌داد. با شرکتی به نام «الوفیر» قرار داد بستند که چون صاحبان این شرکت سعودی بودند، توانستند اجازه پرواز بگیرند، در رفت خوشختانه مشکلی با آنها پیدا نکردیم، اما در برگشت بدلیل عقد قرار داد مشابه با کشورهای دیگر و نداشتن ظرفیت لازم، این شرکت نتوانست به تعهداتش عمل کند. هواپیماها نیز ظرفیت بار مسافر را نداشت، لذا مشکلات جدی به وجود آمد که سازمان حج و زیارت ناچار به دادن خسارت شد و بخشی از خسارت‌ها را نیز از محل مربوط به شرکت الوفیر، به مردم داد.

مسائل دیگری در این رابطه وجود دارد که توسط مدیریت نظارت و بازرسی بعثه در دست بررسی است و ان شاء الله پس از حصول نتیجه اعلام خواهیم کرد.

مهم آن بود که حج گذشته بحمدالله از جهات مختلف به خوبی برگزار گردید، اما تأخیرهای طولانی و دیرآمدن بار زائران، کام مردم را تلخ کرد و حقیقتاً از این بابت باید از حاجیان شریف و

بزرگوار عذر خواهی کنیم.

امید آن که در آینده بشکلی برنامه‌ریزی کنند که این گونه مسائل تکرار نشود.

۱۴. میقات حج : در موسم حج، جلوه‌ها و زیبایی‌های زیادی وجود دارد، لطفاً مواردی از آن را برای خوانندگان میقات حج، بیان کنید.

پاسخ: همه حج زیباست و حاجیان در مکه و مدینه جلوه‌های فراوانی از معنویت و عظمت را می‌بینند و لمس می‌کنند:

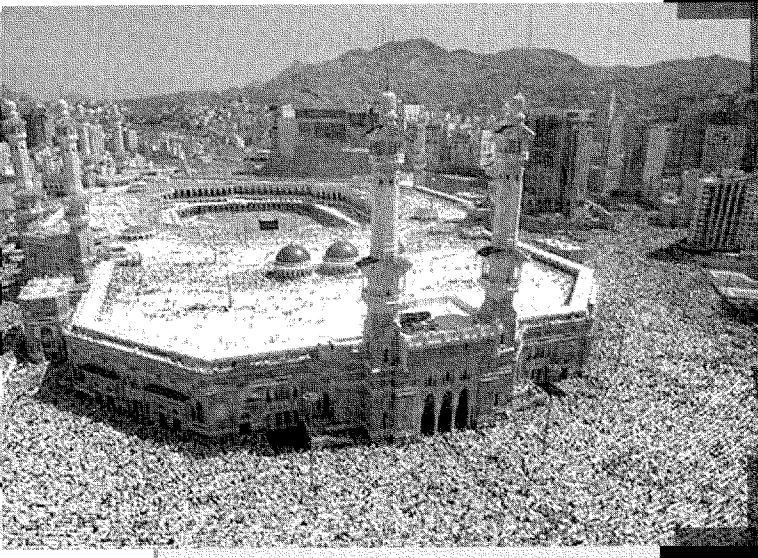
یکی از این جلوه‌های معنوی، حضور گسترده زائران در مراسم دعای کمیل مدینه است. در یکی از این شب‌های جمعه، حدود ۲۷ هزار جمعیت ایرانی را در دعای کمیل داشتیم، حجم وسیع و گسترده جمعیت شرکت کننده در این مراسم و نظم و انسجام و مشارکت و نقش پویای زائر که گاهی تا ۸۰۰ نفر در فرایند برگزاری مشارکت می‌کردند، شکوه و عظمت خاصی به این مراسم می‌بخشید و زائران دیگر کشورها را تحت تأثیر قرار می‌داد. زائران حال و هوای معنوی عجیبی در این دعا دارند؛ چرا که در یک سوی آنان مرقد نورانی پیامبر ﷺ و مسجدالنبی و در سوی دیگرشان قبرستان بقیع و مرقد چهار امام همام قرار دارد.

البته دولت میزبان نیز همکاری خوبی داشت که ما در پایان مراسم از آن‌ها تشکر کردیم. نماینده‌ای از سوی آقای امیر محمد بن نایف نیز در مراسم دعای کمیل شرکت داشت تا مشکلی برای زائران ایجاد نشود.

مراسم براثت نیز امسال با جمعیتی بیشتر از سال گذشته و تغییراتی که در چینش چادرها به وجود آمد شکوهمندتر از گذشته برگزار شد بنده هم پیش از قرائت پیام مقام معظم رهبری، مقدمه‌ای در رابطه با لزوم انجام براثت بیان کردم تا زائران بیشتر با این فریضه سیاسی حج آشنا شوند.

مراسم دعای عرفه در صحرائی عرفات نیز یکی از شکوهمندترین جلوه‌های زیبای حج است که امسال به خصوص با تنوعی که در مراسم ایجاد شده بود، به شکل مطلوب تری برگزار شد. آن گریه‌ها و ناله‌ها حقیقتاً در هیچ جای دیگر دیده نمی‌شود، این معنویت واقعاً ستودنی است.

اظهار همدردی و مشارکت زائران در امر کمک رسانی به سیل زدگان پاکستان که بیش از دویست میلیون تومان به سیل زدگان کمک کردند، از جلوه‌های زیبای حج گذشته بود. واقعا باید بر دست و بازوی این مردم خوب و با ایمان بوسه زد که با تمام نیرو می‌کوشند به همه خوبی‌های سفر

معنوی حج دست یابند.
دیداری هم در عرفات با
جانبازان عزیز داشتیم که برایم
جلوه‌ای خاص داشت؛ برخی
از جانبازان قطع نخاعی و دیگر
عزیزانی که در این کاروان آمده
بودند، وقتی کنار آن‌ها قرار گرفته
و التماس دعا می‌گفتم، می‌دیدم

که تنها دغدغه و آرزوی آن‌ها فرج امام زمان و دیدار فرزند فاطمه علیها السلام است. از ما می‌خواستند برای
سلامتی و طول عمر رهبر عزیزمان دعا کنیم و کمتر خواسته‌های شخصی مطرح می‌کردند. اینها همه
زیباست.

کاروان هنرمندان نیز امسال ویژگی‌های خاصی داشت؛ در ابتدای ورودشان به سرزمین وحی،
برخی سایت‌ها و مطبوعات به لحاظ پاره‌ای مسائل سیاسی، فضا سازی کردند که مثلاً برخی از آن‌ها
شان زائر ایرانی بودن را در فرودگاه رعایت نکرده‌اند! از این کاروان‌ها دعوت کردم، به بعثه آمدند و
نشستی با آن‌ها داشتیم. احساس این هنرمندان بسیار زیبا بود. با اشک چشم مطالبشان را بیان می‌کردند
و از جاذبه‌های زیبای این سفر می‌گفتند، دل‌نوشته‌هایی داشتند و برخی رسماً اظهار می‌کردند که ما به
کشورهای زیادی سفر کرده‌ایم، لیکن هیچ‌جا حج نمی‌شود و این سفر چیز دیگری است.

در عرفات هم به گروهی از هنرمندان سر زدم و پس از موسم نیز با تعدادی از آن‌ها جلسه
گذاشتیم تا دیدگاه‌هایشان را در زمینه استفاده از هنر برای فرهنگ‌سازی در جامعه بیان کنند که قابل
استفاده بود.

حضور قاریان عزیز و حافظان قرآن در مراسم حج، از جلوه‌های زیبای دیگر حج سال گذشته
بود؛ حضورشان در مسجدالنبی و طبقه دوم مسجدالحرام و تلاوت زیبای آنان برای حجاج، شرکت
آنها در همایش‌ها، جلسات عمومی بعثه، جلسات شبی با قرآن و برگزاری جلسات ترتیل خوانی برای
عموم حاجیان، جالب و زیبا بود و طبق گزارش‌هایی که به بنده دادند، صددرصد برنامه‌های آن‌ها در
سال جاری رشد داشت که به سهم خود از همه این عزیزان تشکر و قدردانی می‌کنم.

به هر حال حج همه‌اش زیبایی، عشق، شور و معنویت است.

۱۵. میقات حج: در پایان، اگر توصیه و یارهنمودی برای کارگزاران حج؛ اعم از مسؤولان و کارکنان بعثه و سازمان و نیز روحانیون و مدیران کاروان‌ها دارید ارائه فرمایید.

پاسخ: علی‌رغم کارهای صورت گرفته، حج ظرفیت‌های فراوانی دارد که باید از همه امکانات و ظرفیت‌های علمی و فرهنگی کشور بهره‌گیری نماییم تا بتوانیم به بخشی از آن‌ها دست یابیم. به همین دلیل رویکردها و اهداف کلان ما برای آینده عبارت است از:

۱. تلاش برای ارتقای جایگاه معنوی و الهی حج بر مبنای تعالیم اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله و آموزه‌های حج ابراهیمی،

۲. تلاش برای شناخت و بهره‌گیری از فرصت‌ها و ظرفیت‌های بی‌شمار حج در قالبی نوین و عرصه‌های گوناگون، به نحوی که موجب تعمیق قدرت و اقتدار اسلامی باشد،

۳. غنی‌سازی برنامه‌های فرهنگی، عبادی و تعمیق روح معنوی آیین‌ها و مناسک الهی حج در میان زائران و عموم مردم،

۴. نوآوری و خلق ایده‌ها، روش‌ها و الگوهای کاربردی جدید در عرصه‌های معرفتی، ساختاری و ارتباطی، با هدف ارتقای سطح بهره‌وری و افزایش چالاکتی،

۵. تأکید و توجه به امور راهبردی، مسأله‌یابی، ایده‌پردازی و تدوین راهبردهای نوین توأم با توجه به مسائل اجرایی و عملیاتی حج، به منظور تعمیق اهداف، توسعه فرصت‌ها، تقویت ظرفیت‌ها و قابلیت‌های موجود،

۶. گسترش گفتگو و تعامل با سایر ملل مسلمان، در جهت معرفی اهداف انقلاب اسلامی و تأکید بر زمینه‌های همگرایی و ایجاد نگرش‌های واحد نسبت به مسائل و ضرورت‌های جهان اسلام و به هر حال حج ظرفیت‌های فراوانی دارد و بحمدالله علما و دانشمندان کشور و به خصوص روحانیون فاضل و ارجمند کاروان‌ها برای تحقق این امر مهم، اعلام آمادگی کرده‌اند که ما در تلاش هستیم در کانون اندیشه حج و زیارت، این همکاری را نهادینه ساخته، راهکارهای آن را تعریف کنیم تا از این فرصتی که خداوند متعال در اختیار ما قرار داده، بتوانیم بیشترین بهره‌برداری را داشته باشیم.